

De kleurenrijkdom van de orchideeën

Tekst en foto's: Rob Böck

Alle kleuren van het spectrum

Geen enkele andere plantenfamilie kent zoveel kleuren als de orchideeën. Niet alleen is de hele regenboog – rood, oranje, geel, groen, blauw, indigo, violet – rijkkelijk vertegenwoordigd, maar ook bruin, wit, en zwart komen voor. De orchideeën kennen zelfs al duizenden jaren de thans

De kleuren van de regenboog (lichtdeflexie door kwartskristal)

in de autobranche zo populaire *metallic* kleuren. Voor zover ik weet zijn er onder de bloemen alleen orchideeën die kleuren met een metaalglans hebben.

Als orchideeënliever en fotograaf ben ik altijd bijzonder geboeid geweest door kleuren, niet alleen omdat zij zo mooi zijn, maar ook omdat kleuren bijzondere betekenissen en associaties hebben. Zo is rood de kleur van de liefde en de hartstocht, groen de kleur van de vruchtbaarheid en het milieu. Over blauw zei Vincent van Gogh eens: "Ik krijg nooit genoeg van de blauwe hemel." Bij internationale sportevenementen hebben wij, Nederlanders, het over een oranjegevoel.

Er zijn inmiddels heel veel boeken over de psychologische en fysieke effecten van kleuren verschenen, maar in geen

van die boeken heb ik ooit iets aange troffen over de enorme kleurenrijkdom van de orchideeën. Toch kennen de orchideeën, als geen andere bloemen, een eindeloze lijst van kleuren, kleurnuances en kleurcombinaties, alle eens in de natuur ontwikkeld om de aandacht van specifieke insecten te trekken.

Onverklaarbaar

Ik heb mij wel eens afgevraagd hoe planten die prachtige kleuren van hun bloemen tot stand brengen. Als je dat aan een botanicus of chemicus vraagt, dan antwoordt hij meestal dat er ingewikkelde chemische processen aan te pas komen. Ingewikkelde chemische processen? Bij 'eenvoudige' planten? Waar halen ze de pigmenten vandaan? Ook als ze ver van huis in een plastic potje groeien? Zelfs na jaren produceren ze nog altijd dezelfde mooie kleuren. Het is niet het enige wonder uit de natuur. Onverklaarbaar! Een vriend van mij zegt: "Dat is deel van het mysterie van de natuur." Een andere kennis heeft mij verteld dat bloeiende planten relatief pas heel laat in de evolutie van de natuur tot stand zijn gekomen.

Primaire kleuren

Er bestaan drie primaire kleuren: rood, blauw, en geel. Door het mengen van deze kleuren kun je alle andere kleuren van het spectrum maken en, door verschillende verhoudingen te gebruiken, kun je nuances en schakeringen creëren. Rood gemengd met geel wordt oranje; rood met blauw wordt paars; blauw met geel wordt groen.

Dan zijn er ook de basiskleuren zwart en wit. Deskundigen zeggen dat zwart eigenlijk geen kleur is maar de afwezigheid van alle andere kleuren. Wit is juist de totaliteit van alle kleuren. Het is wit licht dat door een prisma in een volledig spectrum van kleuren kan worden gesplitst. Maar er bestaan wel zwarte en witte pigmenten en ook die kunnen, zelfstandig of gemengd, kleurenrijkdom beïnvloeden door kleuren lichter of donkerder te maken, of samen grijs te produceren. Wit waaraan rood wordt toegevoegd vormt roze.

Terug naar de orchideeën: Er bestaan orchideeën met zwarte, witte, bruine, rode, gele, groene, blauwe, oranje bloemen, en met alle kleuren die er tussenin liggen:

Rood. *Sophronitis coccinea*, *Renanthera*, *Disa*, *Masdevallia*. Een krachtige kleur, die meestal het eerst in gedachten komt wanneer je gevraagd wordt een kleur te

Sophronitis coccinea

noemen. Voor de Chinezen is rood de kleur van het geluk. Rood is een opvallende kleur, die onmiddellijk aandacht vraagt. Rood is ook een waarschuwingskleur en wordt daarom gebruikt op verkeersborden en stoplichten.

Oranje. *Guarianthe aurantiaca* (voorheen *Cattleya aurantiaca*), *Masdevallia*, *Ada*. De kleur van ons koningshuis. Onze nationale kleur. In 2002 publiceerde ik in 'Orchideeën' een artikeltje ter gelegenheid van het huwelijk van Prins Willem

Prosthechea citrina

Alexander en Prinses Máxima, onder de titel 'In Naam van Oranje'. Oranje is een warme, feestelijke kleur, waarvan Frank Sinatra eens gezegd heeft: "Oranje is de gelukkigste kleur."

Geel. *Prosthechea citrina* (voorheen *Encyclia* en *Euchile citrina*), *Oncidium*, *Dendro-*

Guarianthe aurantiaca

bium. De kleur van goud en van saffraan. De kleur van rijkdom en van geluk. Volgens zeggen, de lievelingskleur van de Chinese wijsgeer, Confucius (551-479 voor Christus). Johann Wolfgang von Goethe beweerde: "De ervaring leert ons dat geel een warme en comfortabele indruk geeft."

Groen. *Aeranthes arachnitis*, *Catasetum*, *Cymbidium*, *Paphiopedilum*. De kleur van levende planten en bomen. De kleur van de vruchtbaarheid. Steden en dorpen wedijveren om de groenste van het land te zijn. De meeste gemeenten kennen speciale afdelingen voor groenbeheer. Het is de kleur van het leven. Groen biedt harmonie en ontspanning. Kijk maar eens wat een groene plant aan het interieur van een kantoor of huiskamer doet. Er bestaan veel orchideeën met groene bloemen.

Anacamptis (syn. *Orchis*) *papilionacea*

Aeranthes arachnitis

Blauw. *Vanda coerulea*, *Dendrobium victoriae-reginae*. De kleur van de hemel. De kleur van de zee en de rivieren bij heldere lucht. Volgens de Katholieken heeft de Maagd Maria altijd een blauw gewaad

Guarianthe bowringiana

gedragen, in het Jodendom staat blauw voor heiligheid, bij de Chinezen symboliseert blauw onsterfelijkheid. Lichtblauw is de kleur van rust en kalme.

Indigo. *Guarianthe bowringiana* (voorheen *Cattleya bowringiana*), *Zygopetalum*, *Cattleya*, *Laelia*. Indigo is de paarsachtig blauwe kleur die in het spectrum van de regenboog tussen blauw en violet ligt. De kleur komt onder de orchideeën veel voor. De kleurstof, indigo, werd vroeger uit een vlinderbloemige plant (*Indigofera tinctoria*) verkregen.

Violet. *Orchis papilionacea*, *Cattleya*, *Laelia*, *Phalaenopsis*, *Ophrys*. De donkere vorm van violet - paars - is een zeer imponerende kleur. Sinds mensenheugenis is de kleur gereserveerd voor hooggeplaatste lieden, zoals keizers, koningen en bisschoppen. In de Romeinse Tijd werd violette kleurstof verkregen uit zeeslakken van de Middellandse Zee (*Murex purpurea*). De lichtere tinten van violet komen veel voor onder de orchideeën. Denk maar eens aan onze inheemse soorten en aan de thans zo populaire *Phalaenopsis*-hybriden.

Wit. *Brassavola cucullata*, *Phalaenopsis*, *Cattleya*, *Laelia*, *Angraecum*. Wit is de zuiverste van alle kleuren. Het is de kleur van de reinheid en de zuiverheid. Wit is ook de kleur van de vrede.

Witte *Cattleya* of *Phalaenopsis* zijn geliefde bloemen voor bruidsboeketten. In de natuur is wit de laatste kleur die nog zichtbaar is wanneer de nacht valt. Daarom hebben orchideeën die bestoven worden door nachtvlinders (o.a. *Angraecum*) witte bloemen.

Vanda coerulea

Zwart. *Coeloglyne pandurata*. Zwart is de afwezigheid van alle kleuren. Dat is waarom 's nachts alles zwart wordt, wanneer geen licht de kleuren nog kan tonen. Zwart wordt vaak geassocieerd met donkere krachten. Voor velen is het de kleur van dood en verderf. Maar het is ook de kleur van welstand en prestige. Het zwarte pak, de zwarte Mercedes, het zijn symbolen van status. Enkele orchideeën maken dankbaar gebruik van zwart om prachtige tekeningen op de lip van de bloem krachtig te doen uitkomen op een groene achtergrond.

Bruin. *Oncidium crispum*, *Coeloglyne*, *Bulbophyllum*, *Rossioglossum*. Bruin is een mengsel van andere kleuren. Het is de kleur van hout, van chocolade, van koffie. Ik ken geen andere plantenfamilie dan de Orchideeën die bruine bloemen heeft. Bruin is een vriendelijke, zachte

Coeloglyne pandurata

kleur, vol van stabiliteit en gewichtigheid.

Metallic. *Ophrys speculum*. Minuscule, als dakpannen overlappende, doorzichtige lamellen op de lip van sommige orchideeën deflecteren (breken) het licht en re-

Brassavola cucullata

Ophrys speculum

flecteren daarna één kleur met een schitterende, weerspiegelende metaalglans. De zo ontstane kleuren worden structuurkleuren, weerschijn- of interferentiekleuren genoemd. Bij vlinders komt dit wonderbaarlijk gebruik van licht zo veel voor, dat de hele insectenorde - Vlinders - ernaar genoemd is: *Lepidoptera*. De grote,

blauwe *Morphovlinders* uit Zuid-Amerika zijn waarschijnlijk de kampioenen. Zij kennen dezelfde blauwe metallic kleur als sommige orchideeën uit het Middellandse Zeegebied. Of hebben de orchideeën de techniek van de vlinders afgekeken?

Oncidium crispum

Privé broeikassen DENKT U AAN EEN KAS?

Denk dan eens aan een EUROKAS!

Eurokassen zijn MOOIE, STERKE, SOLIDE, VEILIGE en STORMVASTE KASSEN die het aanzien méér dan waard zijn.

Het assortiment STANDAARD-KASSEN is groot, MUURKASSEN zijn onze SPECIALITEIT en OP MAAT GEMAAKTE KASSEN worden door ons probleemloos geleverd. Luchtraam-automaten, Tablettafels, Verwarmingstoestellen, Gietgoten etc. behoren alle in ons leveringsprogramma.

Nu op internet: www.graafland.nl

Utrechtseweg 37
3544 NA Utrecht-West
Richting Vleuten

Bezoek onze
demonstratietuin

Telefoon:
030-6771267

Documentatie wordt
op aanvraag
toegezonden

Eerst zien,
dan kopen

een klasse apart

Graafland
VLEUTEN

Bent u geïnteresseerd in exclusieve orchideeën?

Wij bieden ruim 300 soorten
exclusieve orchideeën

botanische soorten
en
exclusieve primaire
hybriden

waaronder een groot aantal
miniatur variëteiten op kurk

Op zaterdagmorgen bent u
tussen 8.00 en 12.30 uur
van harte welkom!

Klinge
Orchideeën

Middenweg 54b - 1394 AL Nederhorst den Berg
tel. (0031)0294-257.661 - fax (0031)0294-257.662
e-mail: orchids@klinge.nl
internet: www.orchids-klinge.com